

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AVIACIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2066 3, 5, 6 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 385, 386, 387, 393, 394, 395, 396 IR 443 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ DERINIMO PAŽYMA

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies į pastabas ir pasiūlymus
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2023 m. spalio 17 d. išvada Nr. NV-2529	1. Aviacijos įstatymo (toliau – AI) 6 straipsnio 2 dalies 7 punkte siūloma nustatyti, kad Transporto kompetencijų agentūra ne tik atliks eksperimentinės kategorijos orlaivių patikrą, išduos šios kategorijos orlaiviams specialiuosius tinkamumo skraidyti pažymėjimus <i>bet juos ir pratęs, sustabdys ir panaikins jų galiojimą</i> . Aiškinamajame rašte pataisa yra argumentuojama tuo, kad „siekiant teisinio aiškumo, siūloma patikslinti Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 7 punktą ir nurodyti, kad <i>Agentūra ne tik išduoda</i> eksperimentinės kategorijos orlaiviams specialiuosius tinkamumo skraidyti pažymėjimus, <i>bet ir pratęsia, sustabdo ir panaikina jų galiojimą</i> “. Pažymime, kad įstatymas nenustato pažymėjimo pratęsimo, sustabdymo ir panaikinimo pagrindų, todėl nesant įtvirtintų šių pagrindų, negali būti pavedama Transporto kompetencijų agentūrai pavesti tai įgyvendinti. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose taip pat ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją <i>riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ūkinės veiklos laisvę</i> galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: <i>tai daroma įstatymu; apribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisvės ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; apribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo (inter alia Lietuvos</i>	Atsižvelgta iš dalies. <i>Dėl komercinės ūkinės veiklos vykdymo eksperimentinės kategorijos orlaiviais.</i> Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1139 ¹ 2 straipsnio 3 dali nurodo atvejus, kada šis reglamentas, nustatantis bendrąsias civilinės aviacijos taisykles, yra netaikomas. Būtent eksperimentinės kategorijos orlaiviai ir yra viena grupė, patenkanti į šią išimtį. Pažymėtina, kad su Reglamento (ES) 2018/1139 I priede išvardintais eksperimentinės kategorijos orlaiviais dėl savo techninės specifikos (pvz., keliamos galios, išvystomo greičio, maksimalaus aukščio ir kt.) ar konstrukcijos ypatumų nėra leidžiama vykdyti komercinę ūkinę veiklą. Taip pat pažymėtina, kad šiems orlaiviams netaikomos Aviacijos įstatymo III skyriaus pirmojo ir antrojo skirsnių nuostatos. Būtina pažymėti, kad atsižvelgiant į Komisijos reglamento (ES) 965/2012 ² nuostatas, vykdyti komercinį oro susisiekimą galima tik tokiais orlaiviais, kurie turi tinkamumo skraidyti pažymėjimus išduotus pagal Reglamentą (ES) Nr. 748/2012. Kadangi eksperimentinės kategorijos orlaiviams nėra pagal Reglamentą (ES) Nr. 748/2012 išduodami tinkamumo skraidyti pažymėjimai, vykdyti oro susisiekimą jais nėra galimybės. Pažymėtina, kad Civilinių orlaivių specialiųjų tinkamumo skraidyti pažymėjimų išdavimo taisyklėse yra įtvirtinta

¹ Europos Parlamento ir Tarybos 2018 m. liepos 4 d. reglamentas (ES) 2018/1139 dėl bendrųjų civilinės aviacijos taisyklių, ir kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra, iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2111/2005, (EB) Nr. 1008/2008, (ES) Nr. 996/2010, (ES) Nr. 376/2014 ir direktyvos 2014/30/ES ir 2014/53/ES bei panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 552/2004 ir (EB) Nr. 216/2008 bei Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3922/91.

² Europos Komisijos 2012 m. spalio 5 d. reglamentas (ES) 965/2012, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 216/2008 nustatomi su orlaivių naudojimu skrydžiams susiję techniniai reikalavimai ir administracinės procedūros.

	<p>Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2010 m. vasario 26 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). Todėl, negalėdami atmesti tikimybės, kad eksperimentinės kategorijos orlaiviai galėtų būti naudojami ir ūkinei veiklai plačiąja prasme, manome, kad tokių orlaivių specialiųjų tinkamumo skraidyti pažymėjimų pratęsimo, sustabdymo ir jų galiojimo panaikinimo esminiai kriterijai turėtų būti nustatyti įstatyme. Be to, pažymime, kad pagal AĮ 2 straipsnio 13¹ dalį yra įtvirtinamas eksperimentinės kategorijos orlaivio tinkamumo skraidyti patikros inspektorius, kuris turi teisę atlikti eksperimentinės kategorijos orlaivio tinkamumo skraidyti patikrą ir pateikti rekomendacijas dėl specialiojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo <i>išdavimo ar galiojimo laiko pratęsimo</i>. Atkreipiame dėmesį, kad minėtam patikros inspektoriui nesuteikiama teisė vykdyti tokių orlaivių specialiojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo sustabdymo ar panaikinimo, todėl nėra teisinio aiškumo, kas tokiais atvejais teiks minėtas rekomendacijas. Taip pat šiuo aspektu turėtų būti peržiūrėtas ir prireikus patikslintas AĮ 53 straipsnis (pvz., 2 ir 5 dalys ar kt.).</p>	<p>specialiojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo (STSP) sąvoka. STSP yra dokumentas, patvirtinantis eksperimentinės kategorijos orlaivio atitiktį galiojantiems tinkamumo skraidyti reikalavimams ir suteikiantis teisę naudoti eksperimentinės kategorijos orlaivį pagal nustatytus apribojimus, kurie turi būti įrašyti orlaivio STSP priede. Dėl apribojimų pažymėtina, kad minimi ribojimai yra siejami su konkrečiais eksperimentinės kategorijos orlaivio techninėmis galimybėmis vykdyti skrydžius atsižvelgiant į orlaivio gamintojo pateiktas specifikacijas, pvz. „skrydžiai dienos metu“, „akrobatiniai skrydžiai“ ir pan. Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, manome, kad Aviacijos įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje ir 53 straipsnio 1 dalyje LTSA suteikta teisė nustatyti eksperimentinės kategorijos orlaivių tinkamumo skraidyti patikros tvarką yra tinkamas ir pakankamas teisinis pagrindas, nereikalaujantis šių taisyklių nustatyti įstatyme.</p> <p><i>Dėl eksperimentinės kategorijos orlaivio tinkamumo skraidyti patikros inspektoriaus</i> teisių atlikti eksperimentinės kategorijos orlaivio tinkamumo skraidyti patikrą ir pateikti rekomendacijas dėl specialiojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo išdavimo ar galiojimo laiko pratęsimo pažymėtina, kad rengiant Aviacijos įstatymo pakeitimą buvo vadovaujamasi tarptautine praktika (Čikagos konvencijos 8 priedu, ICAO Doc 9760 ir pan.). atsižvelgiant į taikomas sąlygas tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimų išdavimui pagal Reglamentą (ES) Nr. 1321/2014, t. y. įvertinus galimą taikyti praktiką kai Tinkamumo skraidyti patikros pažymėjimą kompetentinga institucija išduoda atlikusi vertinimą ir remdamasi kartu su savininko paraiška atsiųsta eksperimentinės kategorijos orlaivio tinkamumo skraidyti patikros inspektoriaus (toliau – inspektorius) išduota <i>rekomendacija</i>, kai rekomendacija grindžiama šio inspektoriaus atlikta tinkamumo skraidyti patikra. Čia reiktų atkreipti dėmesį, kad tarptautinėje praktikoje ir rekomendacijose inspektoriams yra suteikiama / siūloma suteikti teisę pateikti Agentūrai rekomendaciją išduoti orlaiviu STPS ar pratęsti jo galiojimo laiką. Todėl Aviacijos įstatymo 2 straipsnio 13¹ dalyje ir 53</p>
--	--	--

		<p>straipsnyje ir nėra nuostatų apie STPS sustabdymą ar panaikinimą. Tuo tarpu būtent Agentūra, kaip įgaliota institucija pagal orlaivio registraciją, turi imtis veiksmų, kad netinkamos techninės būklės orlaivių STPS ar pasibaigusio galiojimo STPS būtų sustabdyti arba panaikinti. Šia nuostatą ir siūlome papildyti Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 7 punktą.</p> <p>Atsižvelgiant į šią pastabą, kad įstatymas nenustato STPS pratęsimo, sustabdymo ir panaikinimo pagrindų, o nesant šių pagrindų įtvirtinimo negali būti pavedama Agentūrai atlikti šias užduotis, siūlome kartu tikslinti ir Aviacijos įstatymo 3 straipsnio 5 dalį ir ją dėstyti taip:</p> <p>„5. Šio įstatymo III skyriaus pirmojo ir antrojo skirsnių nuostatos netaikomos eksperimentinės kategorijos orlaiviams. Eksperimentinės kategorijos orlaivių, išskyrus paprastuosius orlaivius, projektavimo, gamybos, registravimo, techninės priežiūros, tinkamumo skraidyti, naudojimo, ~~ir~~ pilotavimo reikalavimus ir specialiojo tinkamumo skraidyti pažymėjimo išdavimo kriterijus ir sąlygas suderinusi su Agentūra nustato tvirtina Lietuvos transporto saugos administracija (toliau – LTSA), atsižvelgdama į skrydžių saugos užtikrinimą. Paprastųjų orlaivių, išskyrus vaikų aviaciniam švietimui naudojamus orlaivius, apskaitos, ženklinimo ir tinkamumo skraidyti reikalavimus nustato LTSA arba jos nustatyta tvarka atrinkta ir įgaliota atitinkama įstaiga ar asociacija. Vaikų aviaciniam švietimui ~~naudojamų~~ skirtų orlaivių naudojimo tvarką nustato ir jos vykdymą kontroliuoja Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.“</p>
	<p>2. Projekto naujai pildomame AĮ 6 straipsnio 2 dalies 9 punkte siūloma numatyti, kad <i>viešoji įstaiga</i> Transporto kompetencijos Agentūra pagal kompetenciją nustatytų techninius reikalavimus ir procedūras, kurių reikia Čikagos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės aktams įgyvendinti ir taikyti. Manome, kad ši nuostata neatitinka nei Konstitucinio Teismo doktrinos nei Viešojo administravimo įstatymo atitinkamų nuostatų:</p> <p>- Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad vienas esminių</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Pažymėtina, kad tiek Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas, tiek Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymų Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, nenustato imperatyvaus reikalavimo dėl nuorodų teikimo į konkrečius kitų teisės aktų straipsnius.</p>

	<p>Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas; šis imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (inter alia 2004 m. sausio 26 d., 2009 m. birželio 22 d., 2023 m. vasario 9 d. nutarimai). Todėl nuostata „pagal kompetenciją nustatytų techninius reikalavimus ir procedūras, kurių reikia Čikagos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės aktams įgyvendinti ir taikyti“ <u>turi būti detalizuota aiškiai įvardinant kokius konkrečiai techninius reikalavimus ir procedūras Transporto kompetencijos agentūra turės nustatyti</u>. Jeigu tai susiję su tiesiogiai taikomų teisės aktų įgyvendinimu (pvz. Europos Sąjungos reglamentais) tokiu atveju turi būti daromos nuorodos į atitinkamo Reglamento konkretų straipsnį ar jo dalį, siekiant aiškiai įtvirtinti Agentūrai suteikiamų įgaliojimų mastą. Kitu atveju, turi būti konkrečiai nurodoma kokias funkcijas Agentūrai pavedama vykdyti. Toks reglamentavimas atitiktų ir Viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkto a) papunkčio nuostatą, kad „tame teisės akte nurodomi konkretūs viešojo administravimo įgaliojimai“.</p> <p>- Minėtų funkcijų išgryninimas reikalingas ir tuo aspektu, kad remiantis Viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 2 punktu, <i>administracinio reglamentavimo funkcijos viešosioms įstaigoms negali būti pavedamos</i>. Todėl tik žinant pavedimų turinį (manyta, kad techninių reikalavimų ir procedūrų nustatymas laikytina administraciniu reglamentavimu) galima įvertinti koks subjektas, nepažeidžiant Viešojo administravimo įstatymo nuostatų, būtų tinkamiausias vykdyti AI 6 straipsnio 3 dalies 9 punkte nurodytas funkcijas.</p>	<p>Rekomendacijose nustatomos alternatyvos dėl nuorodų teikimo į kitus teisės aktus rengiant teisės aktų projektus.</p> <p>Minėtų rekomendacijų 76 punkte įtvirtinta nuostata skatina vengti nuorodų į kitus teisės aktus, o jas teikiant – rekomenduoja pateikti nuorodą į konkretų teisės aktą, tačiau nebūtinai į konkretų jo straipsnį. Rekomendacijose taip pat numatyta alternatyva pateikti nuorodą į nekonkrečius teisės aktus. Tokiu atveju teisės akto projekte būtų pakankama nurodyti sritį (pvz. „...teisės aktų, reguliuojančių valstybės registrų ir informacinių sistemų saugą, nustatyta tvarka“).</p> <p>Rengiant teisės akto projektą, pastaroji alternatyva naudinga tais atvejais, kuomet teisės aktų, į kuriuos būtų daromos nuorodos yra daug, arba jų sąrašas nėra baigtinis.</p> <p>Be kita ko, vienas iš teisėkūros principų yra aiškumo principas, kuris nustato, kad teisinis reguliavimas turi būti glaustas ir suprantamas.</p> <p>Pažymėtina, kad Aviacijos įstatymo projekte pateikti nuorodų į visus techninių reikalavimų ir procedūrų teisės aktus <i>nėra galimybės dėl jų didelio skaičiaus ir nebaigtinio sąrašo</i>, kadangi ES teisės aktų (įgyvendinamųjų ir deleguotųjų reglamentų), taip pat Čikagos konvencijos priedų kaitos procesas yra nuolatinis, kartais net kelis kartus per metus.)</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte Agentūra yra paskirta šiame punkte nurodytų ES reglamentų atitinkama institucija / kompetentinga institucija / nacionaline priežiūros institucija (toliau kartu – nacionalinė institucija). Kadangi ES reglamentų nuostatos taikomos tiesiogiai, todėl kartu su reglamentuose nurodytomis nacionalinėms institucijoms suformuotomis užduotimis, joms yra pavedama nustatyti tam tikro sektoriaus (pvz., orlaivių, leidimų, įrangos) <i>techninius operacinius reikalavimus ar procedūras</i>.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymime, kad siūlomas Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalį papildymas 9 punktu <u>neapibrėžia nauju įgaliojimu Agentūrai</u>, o tik atliepian <u>FAA atlikto audito išvados formalizuoja jau ir dabar Agentūros atliekamas kompetencijas</u>. Agentūra nuo 2019 m. sausio 2 d.</p>
--	---	---

		<p>Aviacijos įstatymu yra valstybės narės (Lietuvos Respublikos) paskirta Nacionaline kompetentinga institucija turinti būtinus įgaliojimus ir įpareigojimus vykdyti užduotis, susijusias su sertifikavimu, priežiūra ir vykdymo užtikrinimu pagal reglamentą (ES) 2018/1139, juo remiantis priimtus deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus ir Reglamentą (EB) Nr. 549/2004.</p> <p>Siekiant aiškumo, siūlytume vietoj 6 straipsnio 3 dalies papildymo nauju 9 punktu, papildyti šio straipsnio 3 dalies 3 punktą ir jį išdėstyti taip:</p> <p>„3) atlieka Reglamente (EB) Nr. 300/2008 nurodytos atitinkamos institucijos, Reglamente (ES) Nr. 1178/2011, Reglamente (ES) Nr. 748/2012, Reglamente (ES) Nr. 923/2012, Reglamente (ES) Nr. 965/2012, Reglamente (ES) Nr. 139/2014, Reglamente (ES) Nr. 376/2014, Reglamente (ES) Nr. 1321/2014, Reglamente (ES) 2015/340, Reglamente (ES) 2017/373, Reglamente (ES) 2018/1976 ir Reglamente (ES) 2018/395 nurodytos kompetentingos institucijos, taip pat Reglamente (ES) 2019/947 nurodytos kompetentingos institucijos, atsakingos už šio reglamento 18 straipsnio a–e ir g–m punktų nuostatų vykdymą, Reglamente (ES) 2018/1139 nurodytos nacionalinės kompetentingos institucijos ir Reglamente (EB) Nr. 549/2004, Reglamente (ES) 2019/317 nurodytos nacionalinės priežiūros institucijos funkcijas ir kompetentingos institucijos funkcijas, nurodytas Reglamente (ES) 2021/664 18 straipsnio a, e, g–i ir k punktuose ir nustato techninius reikalavimus ir procedūras, kurių reikia šių reglamentų ir Čikagos konvencijos 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19 priedų nuostatoms įgyvendinti ir taikyti;“.</p> <p>Papildomai pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalis nustato, kad Vyriausybė, ministerijos ar savivaldybės institucijos peržiūri joms pavaldžioms ar atskaitingoms biudžetinėms įstaigoms, viešosioms įstaigoms, valstybės ar savivaldybės įmonėms iki šio įstatymo įsigaliojimo suteiktus viešojo administravimo</p>
--	--	--

		įgaliojimus ir iki 2025 m. sausio 1 d. parengia reikiamų teisės aktų pakeitimus, kuriais iki šio įstatymo įsigaliojimo vykdyti viešojo administravimo įgaliojimai būtų perduoti laikantis šiamo įstatyme nustatytos tvarkos ir reikalavimų. Atsižvelgdama į tai, Susisiekimo ministerija, iki 2025 m. sausio 1 d. planuoja peržiūrėti Agentūrai suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus.
	4. Bendro pobūdžio pastaba. Kadangi nutarimo projektu taip pat yra įgyvendinamos ir Čikagos konvencijos bei Europos Sąjungos teisės aktų nuostatos, kartu turi būti pateikta ir atitikties lentelė.	Neatsižvelgta. Atsakydami į 2 pastabą minėjome, kad Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 9 punkte naujų įgaliojimų Agentūrai nesuteikiame, o tik atliepiant FAA atlikto audito išvadoms formalizuojame jau ir dabar Agentūros atliekamas kompetencijas, todėl manome, kad atitinkamų Aviacijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytiems reglamentams atitikties lentelės rengti netikslinga. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad Čikagos konvencijai atitikties lentelės nėra rengiamos.